

Siguria sociale

[Sistemi i sigurimeve sociale](#)
[Sigurimi pensionat i pleqërisë](#)
[Invaliditeti](#)
[Papunësia](#)
[Sëmundja dhe aksidenti](#)
[Amësia dhe familja](#)
[Ndihma sociale](#)

Sistemi i sigurimeve sociale

Banorët e Zvicrës janë të mbrojtur nga rreziqet e ndryshme përmes sigurimeve shoqërore. Sigurimet ndihmojnë nëse ndonjëri e humb punën, apo sëmurët. Ato ndihmojnë gjithashtu edhe familjet dhe njerëzit e moshuar.

Parimet

Sigurimet sociale financohen nga banorët e Zvicrës. Për këtë aplikohet parimi i solidaritetit: shumica e popullsisë paguan, ndërsa individë dhe grupe të caktuara marrin mbështetje. Sigurimet sociale janë kryesisht obligative. Kontributet tërhiqen drejtpërdrejt nga paga e punonjësve. Por edhe punëdhënësit, të vetëpunësuarit dhe personat e papunë japin kontribute financiare.

Shërbimet

Sigurimet shoqërore mbështesin njerëzit në kushte të caktuara jetësore. Ata Ato bëjnë pagesa ditore, pensione ose shtesa, dhe mbulojnë koston e sëmundjeve dhe aksidenteve. Sigurimet sociale janë të gjitha të rregulluara nga shteti.

Kur ka mbështetje?

- Në moshë të shtyer, në rast vdekjeje dhe invaliditeti (3 shtylla: Sigurimi Pensional i Pleqërisë dhe Familjarëve, Sigurimi Invalidor (AHV/IV), Sigurimi Profesional, Sigurimi Privat)
- Në rast sëmundjeje dhe aksidenti (Sigurimi Shëndetësor dhe Aksidental)
- Në rast shtatzënie (Kompenzimi për Shtatzëni)
- Në rast papunësie (Sigurimi i Papunësisë)
- Nëse keni fëmijë (Shtesat për Familjet me Fëmijë)

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.selam-aargau.ch/sq/siguria-sociale/sistemi-i-sigurimit-social

Sigurimi pensionat i pleqërisë

Përmes sistemit të sigurimeve për moshën e pleqërisë, është e garantuar që të pensionuarit do të kenë mjaftueshëm para për të jetuar. Sistemi i sigurimeve në Zvicër ka tre shtylla: Sigurimet për pensionistët dhe familjen (AHV), sigurimet pensionale profesionale (Pensionskasse) dhe sigurimet vullnetare për moshën e pensionit (Shtylla e 3.).

Sigurimi Pensionat për pleqëri dhe familie (Shtylla 1., 1 Säule)

Sigurimi i moshës dhe i familjarëve të lënë pas (AHV) është një institucion shtetëror. Shumica e personave të rritur duhet të paguajnë kontribute për këtë. Kontributet paguhen drejtpërdrejt nga paga mujore e punëmarrësve. Punëdhënësi paguan gjysmën e tyre. Të vetëpunësuarit ose të papunët duhet të pyesin në degën komunale të sigurimeve shoqërore (Gemeindezweigstelle der Sozialversicherungsanstalt, SVA) se si duhet të paguajnë kontributet e tyre. AHV ua paguan një pension mujor pensionistëve. Vlera e pensionit varet nga kontributet e paguara. AHV gjithashtu ndihmon edhe në rastin e vdekjes duke ofruar pensione për bashkëshorten/bashkëshorten dhe fëmijët e personit të ndjerë (pensioni i vejave dhe i jetimëve). Secili merr një kartë AHV me numrin e tij personal të sigurimit.

Sigurimi profesional (Shtylla e 2., 2. Säule)

AHV vetëm kryesisht nuk mjafton për të vazhduar jetën e zakonshme pas pensionimit. Prandaj, për punonjësit ekziston edhe një sigurim pensional (Pensionskasse), i cili është i detyrueshëm për një pagë të caktuar vjetore. Kontributet për të paguhen në mënyrë mujore drejtpërdrejt nga paga, ndërsa punëdhënësi duhet të paguajë së paku gjysmën e tyre. Për personat e vetëpunësuar nuk është e detyrueshme të paguajnë këtë sigurim. Ata mund ta bëjnë këtë vullnetarisht dhe vetë janë përgjegjës për këtë. Paratë e grumbulluara në arkën pensionale shpërndahen në moshën e pensionimit, si një pension mujor ose si një shumë e vetme që paguhet një herë. Në raste të caktuara, paratë mund të paguhen edhe më herët: nëse një person themelon një ndërmarrje të vetën, largohet nga Zvicra, ndërton shtëpi ose blen një apartament për veten.

Pagesa vullnetare e pensionit (Shtylla e 3., 3. Säule)

Shtylla e tretë (3. Säule), është një formë sigurimi vullnetar privat për moshën e pensionit që shpërblehet me ulje nga tatimi. Ajo mund të bëhet në banka ose në kompani sigurimesh. Rekomandohet të ruani para në këtë shtyllë, në mënyrë që të keni një rezervë në moshën e pleqërisë.

Ndihmë plotësuese

Njerëzit e moshuar që, edhe pse kanë sigurime sociale dhe fond pensioni, nuk kanë mjaftueshëm para për të jetuar, mund të kenë shtesa financiare (Ergänzungsleistungen) sipas nevojës. Këto duhet të kërkohen tek dega e komunës për sigurime sociale (Gemeindezweigstelle der Sozialversicherungsanstalt). Është e rregulluar qartë se kush ka të drejtë për shtesa financiare. Ndhmat shtesë financohen nga paratë e tatimpaguesve.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.selam-aargau.ch/sq/siguria-sociale/mase-paraprake-per-pleqeri

Invaliditeti

Kush për arsye shëndetësore nuk mund të punojë për një kohë të gjatë ose vetëm pjesërisht, në raste të caktuara ka të drejtë në mbështetje financiare nga Sigurimi Invalidor (IV). IV nuk paguan vetëm para, por gjithashtu ndihmon të siguruarit, parasëgjithash në kthimin ose rikthimin në jetën profesionale.

Sigurimi invalidor

Sigurimi i Invalidor (IV) është institucion shtetëror. Kryesisht të rriturit duhet të paguajnë kontribute për të. Kontributet për punonjësit paguhen drejtpërdrejt nga paga e tyre mujore, ndërkaq punëdhënësi e paguan gjysmën. Individët të cilët janë të vetëpunësuar ose nuk kanë vend pune duhet të pyesin në degën komunale të sigurimeve sociale (Gemeindezweigstelle der Sozialversicherungsanstalt, SVA) për mënyrën e pagesës së kontributeve të tyre.

Mbështetja përmes sigurimit invalidor

Ata që për arsye shëndetësore (fizike ose psikike) nuk mund të punojnë ose mund të punojnë vetëm pjesërisht për një periudhë prej të paktën një viti, kanë të drejtë të kërkojnë ndihmën e Sigurimit Invalidor (IV). IV paguan ndihmën në formë të një pensioni mujor. Megjithatë, kjo ndihmë paguhet vetëm nëse të siguruarit nuk mund të rikthehen në punë për shkak të dëmtimit të tyre. IV ndihmon personat e paaftë për ta gjetur një punë të përshtatshme. Kërkesa për ndihmë nga IV duhet bërë në degën komunale të sigurimeve sociale (Gemeindezweigstelle der Sozialversicherungsanstalt).

Shërbimet shtesë

Individët që, pavarësisht nga ndihma e Sigurimit Invalidor (IV), nuk kanë para të mjaftueshme për të jetuar, sipas rrethanave mund të kenë të drejtë për ndihmë financiare shtesë (Ergänzungsleistungen). Këto duhet të kërkojnë në degën komunale të sigurimeve sociale. Është e rregulluar qartë se kush ka të drejtë për të marrë ndihmë shtesë. Ndihma shtesë financohet nga tatimpaguesit.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.selam-aargau.ch/sq/siguria-sociale/invaliditeti

Papunësia

Të gjithë punëtorët janë të siguar kundër papunësisë. Kush mbetet papunë, zakonisht merr mbështetje financiare për një kohë të caktuar. Të papunët duhet të regjistrohen në Qendrën Rajonale për Ndërmjetësim për Punësim (RAV). Kjo ndihmon në kërkimin e vendit të punës.

Sigurimi i të papunëve

Sigurimi i Papunësisë (ALV) është një institucion shtetëror dhe është i detyrueshëm për të gjithë punonjësit. Kontributet mujore për të paguhen drejtpërdrejt nga paga, ndërsa punëdhënësi merr pjesën e tij të kontributit. Individët e pavarur nuk mund të sigurohen në Sigurimin e Papunësisë. Ata që mbeten pa punë, marrin një pagesë zëvendësuese mujore (paratë e papunësisë, Arbeitslosengeld) nga një arkë papunësie. Nëse, kur dhe në cilën shumë pagesa e papunësisë do të bëhet, varet nga faktorë të ndryshëm, siç është përvoja e punës ose arsyt pse një person mbetet pa punë.

Hapat gjatë papunësisë

Kush mbetet papunë, duhet të njoftohet sa më shpejt të jetë e mundur te komuna ku banon. Më së miri, kjo duhet të bëhet para ditës së fundit të punës, por jo më vonë se në ditën e parë të papunësisë. Gjithashtu, është e domosdoshme të regjistroheni te qendra rajonale për ndërmjetësim për punë (RAV). Atje do t'ju shpjegohen hapat tjerë.

Qendra rajonale e ndërmjetësimit për punë

Qendra Rajonale për Ndërmjetësimin për Punë (RAV) ndihmon në gjetjen e një vendi pune në mënyrë të shpejtë. Bisedat këshilluese në RAV janë obligative nëse merrni para për papunësinë. RAV ofron gjithashtu kurse ose programe punësimi. Disa prej tyre janë gjithashtu obligative. Edhe personat që nuk kanë punuar kurrë në Zvicër dhe po kërkojnë një vend pune mund të regjistrohen në RAV. Ata nuk marrin para.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.selam-aargau.ch/sq/siguria-sociale/papunesia

Sëmundja dhe aksidenti

Kush jetojnë në Zvicër, duhet ta ketë një sigurim kundër aksidenteve dhe një sigurim kundër sëmundjeve. Këto sigurime private mbulojnë kostot në raste aksidentesh, sëmundjesh ose shtatzënie. Dy sigurimet duhet të jenë të kontraktuara në tre muajt e parë pas hyrjes në vend.

Sigurimi shëndetësor me përkujdesje (sigurimi bazë)

Të gjithë banorët e Zvicrës duhet të bëhen detyrismisht pjesë e një sigurimi shëndetësor (sigurimi bazë, Grundversicherung). Ata që vijnë në Zvicër, kanë tre muaj kohë për të bërë këtë. Nëse ata sëmuren gjatë kësaj kohe, shpenzimet do të mbulohen me prapaveprim (më vonë). Sigurimi bazë ofrohet nga shumë kompani private të sigurimeve shëndetësore. Zgjedhja e kompanisë së sigurimeve është e lirë. Kompanitë e sigurimeve shëndetësore duhet t'i pranojnë të gjithë personat që jetojnë në Zvicër. Të siguruarit paguajnë një tarifë mujore. Këto tarifa ndryshojnë në varësi të kompanisë së sigurimeve shëndetësore dhe modelit të sigurimit, ndaj ia vlen të krahasohen ofertat. Sigurimi shëndetësor mund të ndërrohet vetëm një herë në vit (në nëntor). Sigurimi bazë nuk mbulon vetëm shpenzimet në rast sëmundjeje, por paguan edhe në rast shtatzënie dhe lindjeje. Shërbimet janë rregulluar ligjërisht. Kujdes: Kostot për trajtimin e dhëmbëve ose syzeve zakonisht duhet të paguhen vetë.

Sigurimi aksidental

Punonjësit janë automatikisht të siguruar nga punëdhënësi kundër aksidenteve gjatë punës dhe kohës së lirë, nëse ata punojnë më shumë se 8 orë në javë. Ata që punojnë më pak nuk janë të siguruar kundër aksidenteve në kohën e lirë dhe duhet të marrin vetë përgjegjësinë për sigurimin e tyre kundër aksidenteve. Kjo vlenë edhe për të punësuarit në mënyrë të pavarur dhe të gjithë personat që nuk punojnë. Personat që nuk punojnë duhet të sigurohen kundër aksidenteve tek sigurimi i tyre shëndetësor. Punonjësit e pavarur gjithashtu mund të sigurohen kundër aksidenteve nëpërmjet kompanive të sigurimeve të tjera. Të siguruarit duhet të paguajnë një tarifë mujore. Punonjësve kjo pagesë iu zbritet drejtpërdrejt nga paga e tyre.

Lirimi i premive (shumës)

Kush nuk mundet ta paguaj sigurimin shëndetësor, ka sipas rrethanave të drejtën për lirimin e premis (Prämienverbilligung) për sigurimin bazë. Kërkesën për lirimin e premisë të sigurimit shëndetësor duhet ta bëjë njeriu deri më 31. dhjetor të vitit paraprak të sigurimi social i Aargaut. Nëse kjo lejohet, paguan njeriu në vitin e ardhshëm më pak premi. Për personat që më vonë kanë ardhë në kanton, vlejné rregulla speciale. Filialet komunale në zyrën për sigurime sociale (Gemeindezweigstelle Sozialversicherungsanstalt SVA) informon për lirimin e premis dhe e merr kërkesën.

Sigurimi plotësues për sigurimin bazë

Vullnetarisht munden të siguri shëndetësor bazë i detyruar të bëhen sigurime të ndryshme plotësuese (Zusatzversicherungen). Këto i mbulojnë shërbimet të cilat nuk mbulohen nga sigurimi bazë, p.sh, mjekimi i dhëmbëve. Sigurimet plotësuese ofrohen po thuajse prej të gjitha sigurimeve shëndetësore. Sigurimet shëndetësore mund të vendosin vetë, a dëshirojnë dikë ta sigurojnë apo jo dhe ato mund të paraqesin kushte.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.selam-aargau.ch/sq/siguria-sociale/semundja-dhe-aksidenti

Amësia dhe familja

Kushdo që ka fëmijë në Zvicër, mbështetet financiarisht përmes shtesave për fëmijë dhe arsimim. Gratë që punojnë kanë të drejtë për të paktën 14 javë pushim të paguar të lehonisë kur lindin fëmijë.

Pagesa për pushimin e lehonisë

Gratë që janë të punësuar në momentin e lindjes, kanë të drejtë në pushim me pagesë prej 14 javësh (Mutterschaftsurlaub). Gjatë kësaj kohe, atyre u paguhet të paktën 80 për qind e pagës. Gratë e papuna ose të paafta për punë duhet të drejtohen në degën e Sigurimeve Shoqërore të Komunës (Gemeindezweigstelle der Sozialversicherungsanstalt, SVA) për të parë nëse kanë të drejtë në këtë. Këtu ka rregulla të veçanta. Gjatë 8 javëve të para pas lindjes, nënat nuk lejohet të punojnë (Mbrojtja e nënave).

Pushimi për etër

Etërit pas lindjes së fëmijës kanë të drejtë në dy javë pushime me pagesë për etërit. Ndryshe nga pushimet e nënave, pushimet e etërve janë fleksibël: Ata mund ta marrin për një herë ose në ditë të ndryshme, por vetëm brenda gjashtë muajve pas lindjes së fëmijës.

Shtesat Familjare

Kush ka fëmijë mbështetet financiarisht nga Shtesat Familjare (Familienzulage). Këto paguhen si shtesa për fëmijë deri në moshën 16 vjeç dhe si ndihma për arsimim deri në moshën 25 vjeç si shtesa për arsimim. Të drejtë në këto ndihma kanë të gjithë prindërit që punojnë (edhe të vetëpunësuarit) ose prindërit që nuk punojnë dhe kanë shumë pak para në dispozicion. Për punëmarrësit, ndihmat familjare paguhen çdo muaj së bashku me pagën. Informata të tjera për Shtesat Familjare mund të japin punëdhënësi ose Dega e Komunës e Sigurimeve Shoqërore. Lartësia e Shtesave Familjare ndryshon sipas kantonit.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.selam-aargau.ch/sq/siguria-sociale/pushimi-per-nena-dhe-familja

Ndihma sociale

Ndihma sociale i mbështetë njerëzit që kanë shumë pak para për të jetuar dhe nuk kanë asnjë ose shumë pak burime tjera financiare nga sigurimet shoqërore. Qëllimi është që njerëzit sa më shpejtë të jetë e mund të kujdesen sërish për veten e tyre. Kjo nuk ka të bëjë me një sigurim, por me një ndihmë nga shteti.

Ndihma sociale

Ndihma sociale (Sozialhilfe) i mbështetë të gjithë njerëzit në Zvicër që bien në nevojë. Ajo mbulon koston minimale të jetesës. Përveç ndihmës financiare, ajo ofron edhe këshillim. Qëllimi është që njerëzit të jenë sa më shpejtë të pavarur ekonomikisht. Ndihma sociale nuk paguan nëse dikush merr ndihma financiare të mjaftueshme të tjera për të financuar jetën e tij - si p.sh. pagesa nga arka e papunësisë (arka e papunësisë), pensioni, pagat ose mbështetje nga të afërmit. Ajo nuk i paguan as borxhet. Paratë duhet të kthehen nëse personi disponon përsëri mjaftueshëm burime financiare. Ndihma sociale financohet nga tatimpaguesit.

Të kërkosh ndihmë sociale

Ai që dëshiron të kërkojë ndihmë sociale, duhet të drejtohet te Shërbimi Social (Sozialdienst) i komunës ku banon. Atje duhet të deklarojë të ardhurat dhe pasurinë e tij/të saj. Pastaj, do të verifikohet e drejta për ndihmë. Autoritetet caktojnë shumën dhe llojin e ndihmës individualisht. Personat që japin informata të rreme ose fshehin diçka bëjnë veprim të paligjshëm. Shërbimi social e ka të drejtën të japë udhëzime dhe të vëjë kushte. Nëse këto kushte nuk plotësohen, mund të ndërpritet ndihma. Pjesëmarrja në biseda këshilluese është e detyrueshme. Personi është i detyruar të bëjë gjithçka për të dalur nga situata e emergjencës.

Ndihmat për prindërinë

Ndihma për prindërinë (Elternschaftbeihilfe) është një ndihmë e veçantë për prindërit që kanë pak para, por nuk marrin ndihmë sociale. Ajo ndihmon nënën ose babanë për 6 muaj të kujdeset për fëmijën e tyre të lindur. Për të marrë ndihmën për prindërinë, duhet të keni jetuar në kantonin Aargau për të paktën një vit. Në maksimum 3 muaj pas lindjes, duhet të dorëzohet kërkesa te komuna e banimit.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.selam-aargau.ch/sq/siguria-sociale/ndihma-sociale